

Program Erasmus+

Ključni ukrep 2 - Partnerstva za sodelovanje v šolskem izobraževanju

POVZETEK POROČILA NACIONALNE NAMIZNE RAZISKAVE

R2.1.1_si_s

Slovenija

Sofinancira
Evropska unija

A Systemic Approach to social media and pre-adolescents through thinking skills education

Sporazum št. 2022-1-IT02-KA220-SCH-000090043

A Systemic Approach to social media and pre-adolescents through thinking skills education

Sporazum št. 2022-1-IT02-KA220-SCH-000090043

R2.1.1_si_s
Povzetek poročila nacionalne namizne raziskave:
Slovenija

Sofinancira
Evropska unija

Projekt ASAP je sofinanciran iz programa Erasmus+ Evropske unije v okviru Sporazuma o nepovratnih sredstvih št. 2022-1-IT02-KA220-SCH-000090043. Podpora Evropske komisije in italijanske nacionalne agencije INDIRE pri pripravi te publikacije ne pomeni potrditve vsebine, ki odraža samo mnenja avtorjev. Evropska komisija in italijanska nacionalna agencija INDIRE nista odgovorni za kakršno koli uporabo informacij, ki jih publikacija vsebuje.

Informacije o projektu

Program	Erasmus+
Ključni ukrep	Ključni ukrep 2 – Partnerstva za sodelovanje med organizacijami in institucijami
Vrsta ukrepa	Partnerstva za sodelovanje v šolskem izobraževanju
Akronim	ASAP
Naslov	A Systemic APproach to social media and pre-adolescents through thinking skills education
Sporazum št.	2022-1-IT02-KA220-SCH-000090043
Začetek	1. september 2022
Konec	30. avgust 2025
Trajanje	36 mesecev
Nadaljnje informacije	Za več informacij o projektu in dostop do dodatnih rezultatov obiščite: <ul style="list-style-type: none">- Spletno stran projekta: www.socialmediakids.eu- Stran projekta na Platформи rezultatov programa Erasmus+- Stran projekta na platformi Zenodo

Informacije o dokumentu

Rezultat št.	R2.1.1_si_s
Naslov rezultata	ASAP Povzetek poročila nacionalne namizne raziskave: Slovenija
Work Package	WP2 – Social Media, Preadolescents, and Meta-Cognition: ASAP Transdisciplinary Desk & Field Research
Aktivnost	A2.1 – Desk Research
WP Leader	DOBA Business School, Maribor
Avtorji	Marko Divjak, Mateja Brejc (DOBA)
Datum	Avgust 2023
Stopnja diseminacije	JAVNO
Kratek opis	Povzetek namizne raziskave, izvedene v Sloveniji okviru projekta ASAP, o odnosu med predadolescenti ter družabnimi omrežji, s poudarkom na spletnem ustrahovanju, spletnih tveganjih in digitalnem dobrem počutju. Povzetek predstavlja ključne statistične podatke in ugotovitve nacionalnih raziskav ter dobre prakse in strategije, ki spodbujajo digitalno državljanstvo ter varnejšo in bolj odgovorno rabo (digitalnih) medijev med mladimi. Celotna različica nacionalnega poročila je v angleškem jeziku na voljo prek komunikacijskih kanalov projekta.

Licenca

To delo je objavljeno pod licenco [Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna](#). Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela.

Morda bo potrebno pridobiti dodatne pravice, če določena vsebina vključuje dela tretjih oseb ali prikazuje prepoznavne zasebne posameznike. Za uporabo ali razmnoževanje vsebine, katere lastniki niso ustvarjalci tega dela, boste morda morali pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov pravic.

Povzetek poročila nacionalne namizne raziskave

Poročilo namizne raziskave, izvedene v Sloveniji in pripravljene v okviru projekta ERASMUS+ ASAP – Sistemski pristop k družbenim omrežjem in predadolescentom skozi učenje miselnih spretnosti, ponuja jedrnat in celovit pregled presečišča med predadolescenti, digitalnimi mediji in slovenskim kontekstom. Spodaj so povzete ključne ugotovitve, razvrščene po naslednjih temah.

1) Statistični podatki

- Skupno prebivalstvo Slovenije je januarja 2022 znašalo 2,08 milijona, med njimi pa je bilo 112.286 predadolescentov (starih od 10 do 14 let), kar predstavlja skoraj 5,4 % celotnega prebivalstva (SiSTAT, 2022).
- Internet je uporabljalo 1,87 milijona ljudi (90 % celotnega prebivalstva) (DataReportal, 2022), 93 % slovenskih gospodinjstev pa ima dostop do internetne povezave (Statistični urad Republike Slovenije, 2022).
- Leta 2022 je bilo 1,61 milijona uporabnikov družbenih omrežij (niso nujno edinstveni uporabniki; posamezniki, ki uporabljajo več različnih platform, so lahko šteti večkrat) (DataReportal, 2022). Kljub temu ni natančnih podatkov, koliko slovenskih predadolescentov uporablja družbena omrežja.
- Čeprav je bil v zadnjem času dosežen pomemben napredek na področju digitalizacije, so digitalne kompetence Slovencev še vedno razmeroma nizke – le 20 % posameznikov navaja, da ima nadpovprečne digitalne spretnosti (Evropska komisija, 2022).

2) Nacionalne raziskave na temo družbenih omrežij in predadolescentov

Med pandemijo COVID-19 leta 2020 je bila izvedena mednarodna raziskava o »digitalnem življenju otrok v času COVID-19« (KiDiCoTi). Podatki za Slovenijo so pokazali naslednje rezultate (Safe.si, 2022):

- 54 % otrok je bilo bolj zaskrbljenih zaradi povečane uporabe digitalnih tehnologij (v primerjavi z obdobjem pred "lockdownom").
- 17 % otrok je poročalo o izpuščanju obrokov in nerednem spalnem ritmu zaradi pretirane uporabe IKT.
- 33 % otrok je poročalo, da so se aktivno trudili zmanjšati uporabo IKT, a jim to ni uspelo.
- 60 % otrok je poročalo, da se na spletu počutijo varne; vendar pa je 30 % poročalo, da so bili izpostavljeni lažnim novicam, 14 % pa, da se je njihova izpostavljenost neprijetnim spletnim izkušnjam povečala.
- 50 % otrok je že doživelo vznemirjajoče ali moteče situacije na spletu, 32 % anketiranih otrok pa je bilo žrtev spletnega ustrahovanja (prejeli so žaljiva sporočila, ta so se širila med drugimi, bili so izključeni iz skupine ali neposredno ogroženi na internetu).
- 62 % otrok je bilo že izpostavljenih sovražnemu govoru; vendar povečanja sovražnega govora med pandemijo niso zaznali.
- 57 % otrok je naletelo na škodljive vsebine, ki jih ustvarjajo uporabniki (npr. zloraba drog, spolne vsebine itd.), 15 % pa jih je poročalo o porastu tovrstnih interakcij.

- 88 % otrok (najvišji delež med sodelujočimi državami) še nikoli ni bilo žrtev zlorabe osebnih podatkov.
- 25 % otrok je imelo izkušnje z zlonamerno programsko opremo (malware) oz. virusi, vendar so le 3 % poročali o povečanju takšnih izkušenj.

Mednarodna raziskava na temo z zdravjem povezanega vedenja med šoloobveznimi otroci (International Health Behaviour in School-aged Children – HBSC), izvedena leta 2018, je za Slovenijo pokazala naslednje ugotovitve (NIJZ, 2019):

- 10,2 % predadolescentov je vsak dan igralo spletne igre in kazalo znake zasvojenosti, pri čemer je bilo med njimi največ 13-letnikov.
- Približno 8,3 % predadolescentov je kazalo problematično rabo družbenih omrežij.
- 40,4 % mladostnikov, starih od 11 do 17 let, je imelo vsakodnevne spletne stike z bližnjimi in oddaljenimi prijatelji.

3) Primeri dobrih praks

- **Center za varnejši internet** je vzpostavljen kot nacionalni projekt za spodbujanje in zagotavljanje varnejšega interneta za otroke. Sestavljajo ga trije sklopi storitev: a) Točka osveščanja o varni rabi interneta in novih tehnologij Safe.si, b) Svetovalna linija za težave na spletu Tom telefon, c) Spletno oko - anonimna spletna prijava posnetkov spolnih zlorab otrok (Safe.si, 2022b).
- **Logout – Center pomoči pri prekomerni rabi interneta** nudi brezplačno psihološko pomoč in podporo deklicam in dečkom, ki se soočajo s težavami v duševnem zdravju zaradi družbenih omrežij, digitalne izgorelosti, digitalne zasvojenosti ter žrtvam spletnih zlorab. Poleg (individualnega) svetovanja strokovnjaki iz Logouta izvajajo tudi različna preventivna predavanja in delavnice, namenjene otrokom kot končnim uporabnikom ter staršem in učiteljem (šolam).
- **ARNES – Akademska in raziskovalna mreža Slovenije** je javni zavod, ki zagotavlja omrežne storitve raziskovalnim, izobraževalnim in kulturnim organizacijam. Pomemben del Arnesove vloge v raziskovalni in izobraževalni skupnosti je izobraževanje uporabnikov in prenos znanja. Med drugim Arnes izvaja in ponuja obsežne spletne tečaje (MOOC-e) o varni uporabi sodobnih IKT-tehnologij, kot sta MOST-V za izobraževalce in MOST-VO za osnovnošolce, stare od 9 do 14 let.
- **Saferkidsonline** je spletni portal z odlično zbirko izobraževalnih gradiv za otroke in njihove starše, povezanih s spletno in digitalno varnostjo. Spletna stran in vsa gradiva so na voljo v slovenskem jeziku.
- Projekt NEON si prizadeva preprečevati nasilje med otroki, pri čemer obravnava tudi vprašanja digitalnega nasilja in spletne varnosti. Projektne aktivnosti so namenjene predadolescentom, mlajšim otrokom in njihovim staršem ter strokovnim delavcem in izobraževalnim ustanovam.

4) Zakonodaja in regulacija

- V Sloveniji ni posebnega zakona, ki bi uporabnike izrecno ščitil pred zlorabami na internetu.
- Pravice uporabnikov interneta ter vprašanja zasebnosti in varnosti ureja Zakon o elektronskih komunikacijah, ki je usklajen z zakonodajo EU (Uradni list RS, 2022).

- Urad Informacijskega pooblaščenca nudi pomoč pri zaščiti osebnih podatkov ter uporabnike poučuje o formalnih postopkih, ki jih lahko izvedejo, če menijo, da so bile njihove pravice kršene (Informacijski pooblaščenec RS, 2022).
- Pred kratkim so bile pripravljene Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih, ki jih je oblikoval konzorcij strokovnjakov. Namenjene so predvsem strokovnim delavcem, ki pri svojem delu prihajajo v stik z otroki in mladostniki v izobraževanju, zdravstvu ali drugih strokovnih službah (Zdravniška zbornica Slovenije, b.d.).

Seznam literature

- DataReportal. (2022). Digital 2022: Slovenia. Global Digital Insights. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-slovenia>
- Evropska komisija. (2022). Digital Economy and Society Index – DESI. In Digital Economy and Society Index (DESI) 2022. European Commission. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>
- Informacijski pooblaščenec RS. (2022). Varstvo osebnih podatkov na internetu. <https://www.ip-rs.si/varstvo-osebni-podatkov/informacijske-tehnologije-in-osebni-podatki/varstvo-osebni-podatkov-na-internetu>
- NIJZ. (2019). Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju v sloveniji: Izsledki mednarodne raziskave. NIJZ. https://nijz.si/wp-content/uploads/2022/07/hbcs_2019_e_verzija_obl.pdf
- Safe.si. (2022a). Digitalno življenje otrok v času koronakrize (KiDiCoTi). KiDiCoTi. <https://safe.si/raziskave-in-trendi/digitalno-zivljenje-otrok-casu-koronakrize-kidicoti>
- Safe.si. (2022b). Center za varnejši internet | safe.si. Safe.Si. <https://safe.si/center-za-varnejsi-internet/o-centru>
- SiSTAT. (2022). Prebivalstvo po: OBČINE, POLLETJE , STAROST. Statistični Urad RS. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C4003S.px/table/tableViewLayout2/>
- Uradni list Republike Slovenije. (2022b). Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKom-2). Uradni list št. 130/2022. <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=2022130&stevilka=3081>
- Zdravniška zbornica Slovenije (b. d.). Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih. <https://www.zdravniskazbornica.si/informacije-publikacije-in-analize/zasloni>

NAMIZNA RAZISKAVA

Povzetek namizne raziskave, izvedene v Sloveniji okviru projekta ASAP, o odnosu med predadolescenti ter družabnimi omrežji, s poudarkom na spletnem ustrahovanju, spletnih tveganjih in digitalnem dobrem počutju. Povzetek predstavlja ključne statistične podatke in ugotovitve nacionalnih raziskav ter dobre prakse in strategije, ki spodbujajo digitalno državljanstvo ter varnejšo in bolj odgovorno rabo (digitalnih) medijev med mladimi.

Sofinancira
Evropska unija